

VILNIAUS UNIVERSITETAS

FILOLOGIJOS FAKULTETO TARYBOS POSĖDIS

Nr. 35

2008-06-20

Filologijos fakulteto Tarybos
atviro posėdžio
habilitacijos siekiančios Vilniaus universiteto docentės dr. Tatjanos Aleknienės prašymui
nagrinėti

PROTOKOLAS

(Protokolo medžiaga parengta pagal posėdžio garso įrašą)

Vilniaus universiteto Senato sprendimu Filologijos fakulteto Tarybai perduota teisė vykdyti habilitacijos procedūrą Humanitarinių mokslų srities filologijos (04H) kryptyje (Senato nutarimas, posėdžio protokolo Nr.1, 2004 02 24).

Habilitacijos komisija Humanitarinių mokslų srities filologijos kryptyje (04H) habilitacijos siekiančios doc. dr. Tatjanos Aleknienės, pateikusios darbų apžvalgą „Platono dialogai ir platonizmo tradicija pirmaisiais krikščionybės amžiais: etinės sąvokos“, habilitacijos procedūrai atlikti sudaryta Filologijos fakulteto Tarybos sprendimu (Tarybos posėdžio 2008-05-30 protokolas Nr. 34):

Pirmininkė:

1. Prof. habil. dr. Regina Koženiauskienė, Vilniaus universitetas. Humanitarinių mokslų sritis, filologijos kryptis (04H).

Nariai:

- 2 prof. habil. dr. Bonifacas Stundžia, Vilniaus universitetas, H 04
- 3 prof. habil. dr. Audrius Beinorius, Vilniaus universitetas, H 04
- 4 prof. habil. dr. Arūnas Sverdiolas, Kultūros, filosofijos ir meno institutas, Vilniaus universitetas, H 04
- 5 prof. habil. dr. Sergejus Temčinas, Lietuvių kalbos institutas, H 04
- 6 prof. habil. dr. Rita Šerpytė, Vilniaus universitetas, H 01
- 7 prof. habil. dr. Tomas Sodeika, Kauno technologijos universitetas, H 01

Einanti Filologijos fakulteto Tarybos pirmininko pareigas: prof. dr. Regina Rudaitytė.

Habilitacijos komisijos pirmininkė: prof. habil. dr. Regina Koženiauskiene.

Posėdyje dalyvavo:

14 Filologijos fakulteto Tarybos narių iš 21 (registracijos lapo kopija pridedama);
7 habilitacijos komisijos nariai iš 7 (registracijos lapas pridedamas).

Darbotvarkė:

Humanitarinių mokslų srities filologijos kryptyje (04H) habilitacijos procedūrą siekiančios atlikti doc. dr. Tatjanos Aleknienės, pateikusios darbų apžvalgą, prašymo nagrinėjimas.

Svarstoma vadovaujantis Habilitacijos tvarkos Vilniaus universitete priedu „Habilitacijos procedūrą siekiančio atlikti mokslininko prašymo nagrinėjimo atvirame padalinio tarybos posėdyje tvarka“.

Svarstyta:

Humanitarinių mokslų srities filologijos kryptyje (04H) habilitacijos procedūrą siekiančios atlikti doc. dr. Tatjanos Aleknienės, pateikusios darbų apžvalgą, prašymas.

Prašymas nagrinėjamas atvirame Filologijos fakulteto tarybos posėdyje. Posėdžiui pirmininkauja ir jį pradeda einanti Tarybos pirmininko pareigas prodekanė **prof. habil. dr. Regina Rudaitytė**. Pirmininkaujanti skelbia šį atvirą posėdį esant skirtą Klasikinės filologijos katedros docentės Tatjanos Aleknienės habilitacijos procedūrai.

Prof. habil. dr. Regina Rudaitytė: T. Aleknienė pateikė darbus habilitacijos procedūrai „Platono dialogai ir platonizmo tradicija pirmaisiais krikščionybės amžiais: etinės sąvokos“. Kadangi fakulteto dekanas ir Tarybos pirmininkas doc. Antanas Smetona yra išvykęs į komandiruotę, tai pagal Statutą, posėdžiui pirmininkauti tenka man. Bet aš tuoj pat perduosiu vadžias habilitacijos komisijos pirmininkei prof. dr. Reginei Koženiauskienei. Tačiau prieš tai dar norėčiau perskaityti habilitacijos komisijos narių vardus. (*Toliau vardijami jos nariai*).

Habilitacijos komisijos posėdis

Prof. habil. dr. Regina Koženiauskienė: Pradėdama posėdį pagalvoju, kad kiekviena habilitacijos procedūra vis kuo nors skiriasi. Šiandien pirmą kartą į habilitacijos procedūrą pretenduoja klasikinės filologijos specialistė. Antra, tai yra jauniausia pretendentė į procedūrą, tad labai smagu, kad habilitacijos procedūros pretendentai jaunėja.

Kaip visada, kelios dienos prieš gynimą peržiūrėjau visus dokumentus, kuriuos yra pateikusi doc. dr. Tatjana Aleknienė. Jų, kaip ir kiekvienai procedūrai, yra gana daug, ir, turiu pasakyti, kad yra viskas, ko reikia – prašymas senatui, daktaro diplomo kopija, visos ginamų darbų kopijos, papildomos knygos, išleistos apgynus daktaro disertaciją, *Apžvalga*, kuri taip pat labai svarbi procedūrai, gyvenimo ir mokslinės veiklos aprašymas, padalinio tarybos išplėstinio posėdžio protokolas dėl habilitacinės komisijos sudarymo ir pirmininko skyrimo (*išplėstinio Tarybos posėdžio 2008-05-30 protokolas Nr. 34*), paruoštas habilitacijos komisijos balsavimo protokolas, kurį užpildysime vėliau. Taigi, visi dokumentai yra pateikti. Tad galime pradėti procedūrą. Tiesa, vienas komisijos narys vėluoja, jis baigia dalyvauti kitame gynime. Jis žadėjo ateiti. Bet, dėl visa ko, jo atsiliepiamas yra mano aplanke, tad jei jis ir neateitų, nuo to procedūra visiškai nesugrius.

Dabar norėčiau paklausti tarybos narių ir visų dalyvaujančių, ar turite pastabų dėl pateiktų dokumentų, ar dėl posėdžio vedimo tvarkos?

Matau, kad pastabų nėra. Tada maloniai suteikiu žodį habilitacijos procedūros pretendentei, ir jums skiriama apie pusvalandį.

Doc. dr. Tatjana Aleknienė skaito savo tyrimus apžvelgiančią paskaitą (*tekstas pridodamas*)

Prof. habil. dr. Regina Koženiauskienė: Dėkoju Tatjanai Aleknienei. Galbūt dabar kas nors norėtų pateikti pretendentei klausimų. Gali klausti ir komisijos nariai, ir visi, sėdintys salėje. Galbūt kas nors norėtų pareikšti nuomonę, ar mokslininkės tyrimai atitinka habilitacijos reikalavimus. Arba nuomonę apie tai, ką dabar kalbėjo pretendentė. Tad yra, apie ką būtų galima paklausti. (*Į auditoriją įeina prof. habil. dr. S. Temčinas*). Prašome, profesoriau, kaip gerai. Dabar jau visa komisija.

Prof. habil. dr. B. Stundžia: Norėjau paklausti, ar *Apžvalgos* tekstui jūs taikėte tuos pačius reikalavimus, kaip ir straipsniams, ar ne?

Doc. dr. Tatjana Aleknienė: *Apžvalga* nėra tyrinėjimas, joje siekiu kiek aiškiau, egzoteriškiau pateikti savo darbų išvadas.

Prof. habil. dr. B. Stundžia: Bet grynai filologiškai?

Doc. dr. Tatjana Aleknienė: Manau, kad ne.

Prof. habil. dr. B. Stundžia: Bet kaip tekstui, grynai techniškai, filologiškai, ar tuos pačius reikalavimus kėlėte, ar žiūrėjote kiek lengviau?

Doc. dr. Tatjana Aleknienė: Kokybiškai parengtas turi būti kiekvienas tekstas, ir jei nepavyko to padaryti, jei liko spaudos ar korektūros klaidų, tai yra filologinė nuodėmė.

Prof. habil. dr. Regina Koženiauskienė: Ar dar kas nors norėtų ko paklausti? Jeigu ne, tai dabar kiekvienas habilitacijos komisijos narys turi kalbėti ir argumentuotai įvertinti, ar doc. dr. Tatjanos Alekniene pateikta medžiaga ir visa jos mokslinė veikla atitinka habilitacijai keliamus reikalavimus. Laikysimės jau nusistovėjusios tvarkos ir kalbėsime abėcėlės tvarka. Tad pirmajam teks kalbėti Audriui Beinoriui.

Prof. habil. dr. Audrius Beinorius skaito savo atsiliepiamą (*tekstas pridodamas*).

Prof. habil. dr. Regina Koženiauskienė: Ačiū. Manau, kad visi vieni kitus pažįsta. Tačiau sakau, kad kalbėjo Audrius Beinorius, VU Orientalistikos centro direktorius.

Antrasis kalbės komisijos narys Tomas Sodeika, Kauno technologijos universiteto Humanitarinių mokslų fakulteto Filosofijos ir kultūrologijos katedros profesorius.

Prof. habil. dr. Tomas Sodeika skaito savo atsiliepimą (*tekstas pridedamas*).

Prof. habil. dr. Regina Koženiauskienė: Dabar kalbės profesorius Bonifacas Stundžia.

Prof. habil. dr. Bonifacas Stundžia skaito savo atsiliepimą (*tekstas pridedamas*).

Prof. habil. dr. Regina Koženiauskienė: Dabar kalbės Arūnas Sverdiolas, Kultūros, filosofijos ir meno instituto vyriausiasis mokslo darbuotojas.

Prof. habil. dr. Arūnas Sverdiolas skaito savo atsiliepimą (*tekstas pridedamas*).

Prof. habil. dr. Regina Koženiauskienė: Dabar kalbės profesorė Rita Šerpytytė, Vilniaus universitetas.

Prof. habil. dr. Rita Šerpytytė skaito savo atsiliepimą (*tekstas pridedamas*) ir užduoda klausimų: <...> Kaip matyti iš *Apžvalgos*, autorę daugiausiai domina etinės Platono sąvokos. Pavyzdžiui, autorė išsamiai tyrinėja vadinamąsias „mirties pratybas“. Bet ar galima „mirties pratybas“ laikyti išimtinai etinę prasmę turinčia įžvalga? Juk kai Platonas kalba apie nuolatinį mirimą, čia galima išvelgti ir sakralinį dėmenį. Ir ar tai būdinga tik Platonui? Kitas klausimas kyla iš to, kad, pavyzdžiui, „teisingumo“ ir „mirties pratybų“ sąvokos etinis svoris nevienodas. Pastaroji sąvoka prašosi būti interpretuojama ne tik etinės, bet ir ontologinės prasmės požiūriu. <...>

Prof. habil. dr. Regina Koženiauskienė: Dabar kalbės profesorius Sergėjus Temčinas, man nebereikės skaityti jo atsiliepimo teksto.

Prof. habil. dr. Sergėjus Temčinas skaito savo atsiliepimą (*tekstas pridedamas*).

Prof. habil. dr. Regina Koženiauskienė skaito savo atsiliepimą (*tekstas pridedamas*) ir užduoda klausimų: <...> Kaip jūs pati manote, nes pateikiate įvairių nuomonių, ar *Helenės pagyrimas* yra gražiausios pasaulyje moters pašlovinimas, ar iš tiesų tai himnas žodžio galybei, o gal dar kas kita? Antras klausimas susijęs su pirmuoju: koks galėjo būti Gorgijo kalbos tikslas? Ir kas jis pats? Ar neprilygstamas žodžių manipuliacijos meistras, ar retorikos mokytojas, kuriam ši kalba, kaip jis gale prisipažįsta, buvo tik žaidimas? Kaip jūs paaiškintumėte žodžius „norėjau parašyti kalbą, kad Helenei būtų pagyrimas, o man žaidimas“? Kitas klausimas taip pat susijęs su šiuo T. Aleknienės straipsniu. Taip ir nesupratau, ar Svidos žodyne pateikti tropų ir figūrų - metaforų, katachrezių, anadiplozių pavadinimai versti iš prancūzų, ar iš graikų kalbos? Pirmuoju atveju, cituoju: pakaita, pritaikymai, atitikimai ir t.t. klaidintų Lietuvos skaitytoją, nes jis tokių tropų ar figūrų nėra girdėjęs. Tiesa, ir tokiu kebliu atveju gelbsti autorės precizija – skliaustuose įrašyti atitikmenys originalo kalba, kitaip būtų sunku suprasti, apie kokius tropus ir figūras čia kalbama. Jau yra nusistovėję pavadinimai lietuvių kalba: dominuoja adaptuoti graikiški pavadinimai, tereikėjo žvilgtelėti į lietuviškas enciklopedijas, retorikos knygas, literatūros terminų žodynus. <...>

Taigi esu įsitikinusi, kad už atliktus svarius darbus, už tarpkultūrinius tyrimus, už Vilniaus universiteto klasikinės filologijos vardo garsinimą humanistikos pasaulyje tarptautiniu mastu, apskritai už aukštosios akademinės kultūros ir etikos pamokas Lietuvoje, už Platono ir platonizmo idėjų tąsą Tatjana Aleknienė nusipelno, kad ši habilitacijos procedūra baigtųsi teigiamai.

Dabar, pagal procedūrą, jūs, pretendente turite atsakyti į pastabas ir klausimus. Kokios jūs laikysitės eilės, nėra svarbu.

Doc. dr. Tatjana Aleknienė: Su dideliu malonumu pirmiausiai noriu padėkoti už tokį šiltą, malonų, drąsinantį kolegų dėmesį. Kritikos ir kandumo, ko gero, išties šiandien pritrūko komisijos nariai. Bet aš dėkinga už tokį jautrumą, nes paprastai jautrios ir pažeidžiamos būsenos būna pretendentas ar procedūrantas, ir turbūt kritiką ir kandumą galima palikti kitai progai, kitam metui, kai jis bus geresnės psichologinės, sielos atsparumo būsenos. Tad tikrai dėkoju, jūsų žodžiai man yra ir bus labai svarbūs išgyvenant

ši procesą. Galbūt ir gerai, kad ši procedūra nesibaigia, nes akademinės saviugdų procesas turėtų tęstis visą akademinės veiklos metą.

Esu dėkinga kolegoms Audriui Beinoriui ir Tomui Sodeikai, kad priminėtė Pierre Hadot vardą, jo darbų ir veiklos, tyrinėjimo būdo poveikį mano veiklai ir tyrinėjimams. Turiu pasakyti, kad ne vien iš jo knygų, bet taip pat ir iš jo tiesioginių mokinių esu daug ko išmokusi. Aš esu antros eilės Pierre Hadot mokinė, juo labiau dabar, kai su tiesioginiais pirmosios eilės mokiniais palaikau gyvus, nuolatinius ir man labai naudingus ryšius, taip pat skaitant, tiriant ir rengiant Plotino traktatų vertimus visų pirma į prancūzų kalbą. Bet tai platesnis tarptautinis projektas, pradėtas Pierre Hadot ir tęsiamas jo mokinių ir gerų mano kolegų. Juo labiau, kad Pierre Hadot veikla labai daug prisidėjo mažinant priešišumą ir nesusipratimus tarp *philologoi* ir *philosophoi*, kartu einant prie pirmąsio šių žodžių sinonimiškumo Platono dialoguose: Platono *Faidone* šie žodžiai yra sinonimai, nors, geriau įsižiūrėjus ir ištyrus, *philosophoi* yra garbingesnis vardas. *Apžvalgos* įvade aš išties kalbu apologetiškai, bet tikrai neketindama *philologos* iškelti aukščiau už *philosophos*, nes *philosophos* turbūt yra kiekvieno *philologos* tikslas ir siekinys.

Tuo pačiu norėčiau kolegei Ritai Šerpytytei atsakyti dėl etikos, *ethos*. Jūsų geri klausimai, galbūt verti gilesnių apmąstymų. Graikiškai *ethos* visų pirma yra tam tikra vieta, sakytum dėklas, dėžutė, į kurią galėtum sudėti savo straipsnius, kurie galbūt netilpo, tad juos reikėjo kiek paspausti. Kita vertus, žiūrint filologiškai, kalbėdamas apie „mirties pratybas“, „praktiką“, *melete thanatou*, Platonas savo dialoguose šiuos žodžius labai artimai sieja su *ethos*. Apie tai kaip tik turiu neskelbtą tyrimą, kuris galbūt kada nors ir pasirodys, kad *ethos* yra ugdomoji sielos vieta pasaulyje. Platono tekste šiuo žodžiu yra noriai žaidžiama, ir labai tiktų, kalbant apie transcendentalų sielos gyvenimą ir jos buveinę, būdą, o tai ir būdà, čia taip pat žodžių žaismas. Žaismingai, šmaikščiai Platonas kalba apie tai, kad galima gimti skruzdėle arba bite, ir tai bus įprastinis visuomeninis gyvenimas, bet taip pat galima pelnyti buveinę aukščiausioje siekiamoje tikrovėje. Tad *ethos* šiuo atveju yra formali „kepurė“, „dėžutė“, bet, geriau įsižiūrėjus, Platono etikos prasme, tai yra labai tinkamas žodis pavadinti mano aptariamoms sąvokoms.

Dabar, kai jau išėjo kalba apie praktiką ir ugdymą, atsakyčiau į kolegės Reginos Koženiausienės klausimus, taip pat dėkodama už labai gražų, gorgiška iškalbingą mano darbų ir veiklos apibūdinimą. Kalbant apie santykius su filosofais, tai Gorgijo inicijuota iš dalies atrasta, sukurta retorika yra taip pat praktika, savotiškas kūrybos ir gyvenimo būdas. *Helenės pagyrimas* tikrai yra savotiškas svaiginantis žaismas ir dar nėra tapęs profesiniu, akademinio reiškinio. Kaip tik todėl, kaip jūs teisingai sakote šiandien jau prigijusios sąvokos, *termini technici*, tuo metu tik gimsta. Juos vertėjai, ir ne tik aš, mėgsta koku nors gyvesniu žodžiu išversti, norėdami parodyti, kad esame terminų gimimo, jų susidarymo erdvėje, stebime jų gimimo momentą, kad jis ką tik atsirado ir dar nėra tapęs akademinėmis sąvokomis. Taip pat ir Gorgijo retorika dar nėra akademinė *technè*, ir yra alternatyvi gyvenimo praktika, pratybos, alternatyva Sokrato pratyboms.

Dar kartą norėčiau visiems padėkoti, nebent būtų dar kokių nors klausimų.

Prof. habil. dr. Regina Koženiausienė: Jeigu komisijos nariai mano, kad pretendente jau atsakė į klausimus, tai aš kviečiu visus kitus procedūros dalyvius, esančius salėje, klausti pretendentę, nes tai jau paskutinė galimybė paklausti. Norėjau pasakyti, kad kai komisijos dantys neiššiepti ir nekandūs, tai teikia sparnus pretendentui. Jūs girdėjote atsakymus. Malonu, kai taip gynimas vyksta. Ar dar yra kokių klausimų? Primenu, kad tai paskutinė galimybė, daugiau nebus. Nes aš turiu ištarti žodžius, kad aptarimas baigtas. Ir dabar žodis vėl šio posėdžio vadei prodekanei.

Prof. habil. dr. Regina Rudaitytė: Dėkoju habilitacijos komisijos nariams, pirmininkei, procedūra vyko labai gražiai. Dabar komisijos nariai privalo slaptu balsavimu paprasta balsų dauguma išreikšti savo valią. Todėl turime sudaryti balsų skaičiavimo komisiją iš trijų tarybos narių. Taigi siūlome Balsų skaičiavimo komisijos pirmininke

docentę Dianą Šileikaitę, nariai doc. Jelena Brazauskienė ir doktorantė Skaistė Volungavičienė.

Taryba pritaria šioms kandidatūroms. Einančioji Tarybos pirmininko pareigas įteikia balsavimo biuletenius ir protokolus.

***

Balsų skaičiavimo komisijos pirmininkė **doc. dr. D. Šileikaitė** paskelbia, kad buvo išdalyti **septyni** balsavimo biuleteniai, urnoje rasti **septyni** biuleteniai. Visi biuleteniai galiojantys. Į klausimą, ar doc. dr. Tatjana Aleknienė atitinka habilitacijai keliamus reikalavimus, **TAIP** atsakė **septyni** habilitacijos komisijos nariai. Vienbalsiai nuspręsta, kad doc. dr. Tatjana Aleknienė atitinka habilitacijai keliamus reikalavimus.

Balsų skaičiavimo komisijos protokolą atviru balsavimu vienbalsiai patvirtina habilitacijos komisijos nariai.

NUTARTA:

1) Doc. dr. Tatjana Aleknienė, siekianti habilitacijos Humanitarinių mokslų srities filologijos kryptyje (04H), pateikusi apžvalgą „Platono dialogai ir platonizmo tradicija pirmaisiais krikščionybės amžiais: etinės sąvokos“, **atitinka** habilitacijai keliamus reikalavimus.

2) Išrašyti doc. dr. Tatjanai Aleknienei habilitacijos pažymą.

Einanti Tarybos pirmininko pareigas **prof. habil. dr. Regina Rudaitytė** praneša, kad habilitacijos pažyma docentei bus įteikta ne šiandien, bet po kelių dienų ir skelbia Tarybos posėdį baigtą.

Einanti Tarybos pirmininko pareigas

prof. habil.. dr. Regina Rudaitytė

Habilitacijos komisijos pirmininkė

prof. habil. dr. Regina Koženiauskiene

Tarybos sekretorius

doc. dr. Vytautas Kardelis

Priedai:

Filologijos fakulteto Tarybos narių registracijos lapo kopija.

Habilitacijos komisijos narių registracijos lapas.

Habilitacijos komisijos narių raštiški atsiliepimai (7).

Balsų skaičiavimo komisijos protokolas ir balsavimo biuleteniai.